

Людмила Масол
Олена Гайдамака
Оксана Колотило

МИСТЕЦТВО

4 КЛАС

ЧАСТИНА 2

ТАНЦІ НАРОДІВ СВІТУ

ВАЛЬС

ФЛАМЕНКО

ІНДІЙСЬКИЙ
ТАНЕЦЬ

ТАРАНТЕЛА

ЧАРДАШ

АФРИКАНСЬКИЙ
ТАНЕЦЬ

ГОПАК

ЛЕЗГИНКА

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ

МИСТЕЦТВО НАРОДІВ СВІТУ

ІГРАШКА

РОЗПИС

ВИТИНАНКА

ВИШИВКА

КОВАЛЬСТВО

ЧЕКАНКА

РІЗЬБЛЕННЯ

МОЗАІКА

КЕРАМІКА

ЮВЕЛІРНЕ МИСТЕЦТВО

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика *Михайла Вербицького*
Слова *Павла Чубинського*

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Людмила МАСОЛ
Олена ГАЙДАМАКА
Оксана КОЛОТИЛО

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для осіб з особливими освітніми
потребами (Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас
(у 2-х частинах)
ЧАСТИНА 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
«Гене́за»
2021

УДК 7(075.2)
МЗ1

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2021 № 53)

Відповідає Типовим освітнім програмам для 3–4 класів
закладів загальної середньої освіти,
розробленим під керівництвом *Савченко О.Я.; Шияна Р.Б.*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

- — завдання і запитання;
- — послухай;
- — зобрази;
- — переглянь;
- — виконай;
- — узагальнення.

Масол, Людмила Михайлівна

МЗ1 Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для осіб з особлив. освітн. потребами (Н 54.1 – Н 54.2). 4 кл. У 2-х ч. Ч. 2 / Людмила Масол, Олена Гайдамака, Оксана Колотило. — Київ : Генеза, 2021. — 80 с. : іл.

ISBN 978-966-11-1239-0.

ISBN 978-966-11-1241-3 (Ч. 2).

УДК 7(075.2)

ISBN 978-966-11-1239-0
ISBN 978-966-11-1241-3 (Ч. 2)

© Масол Л.М., Гайдамака О.В.,
Колотило О.М., 2021
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2021

ЛЮБІ ДРУЗІ!

Подорожуймо далі чудовою Країною Мистецтв. Разом з Лясолькою, Барвиком та роботом Мед-Артом ви мандруватимете різними країнами та континентами. Під час цих подорожей зануритеся в багатий світ людських почуттів і переживань, утілених у творах мистецтва різних народів. Крок за кроком будете опановувати таємниці мистецтва й відображати свої настрої та думки у власній творчості.

Тож продовжуймо цікаву й захопливу подорож світом творчості!

Авторки

2. Подорожі країнами та континентами

13. ПОДОРОЖ ДО НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ

Наша мандрівка продовжується... Пам'ятаєш казку про Лускунчика? А твори «Жарт» і «Волинка»? Чи, можливо, тобі відомий гімн Євросоюзу? Їхні автори – видатні німецькі митці, зокрема Йоганн Себастьян Бах і Людвіг ван Бетховен.

 Розглянь порцелянову статуетку «Родинний концерт», яку створили німецькі майстри. Зображено наших сучасників? Обґрунтуй. Чим займається родина? Які музичні інструменти ти впізнаєш?

 Людвіг ван Бетховен. «До Елізи».

 Передай свої враження від музики. На якому інструменті виконується твір? Чи є він на статуєтці? А серед зображень у кліпі?

 Поміркуй, який із варіантів твору краще обрати, якщо хочеш зняти втому, розслабитися і помріяти.

Німецький композитор *Йоганн Себастьян Бах* грав у церкві на оргáні. Це духовий клавішний інструмент. *Духовий* – тому що звук лине з багатьох металевих труб. *Клавішний* – бо органіст грає руками та ногами на кількох клавіатурах.

Орган

 Зверни увагу на гру органіста. Скільки клавіатур має орган? Порівняй з фортепіано.

 Йоганн Себастьян Бах. «Анданте».

СНІГ

Музика та вірші *Д. Пташинської*

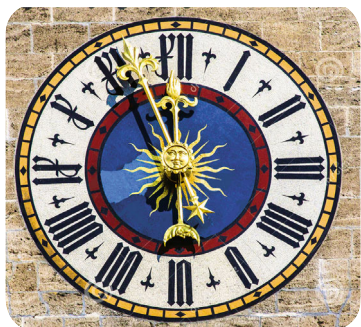

Від-шу-мі-ло лі-то смі-хом і піс-ня-ми, ще-бе-том пта-ши-ним,
го-мо-ном до-ріг... Дов-го о-сінь пла-ка-ла сі-ри-ми до-ща-ми,
а те-пер за вік-на-ми сніг. А те-пер за вік-на-ми сніг.

 На дозвіллі подивись у родинному колі або зі знайомими мультфільм за твором Л. ван Бетховена «До Елізи». Придумайте разом оповідання за сюжетом, який зобразили аніматори.

13. ПОДОРОЖ ДО НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ

Подорожуючи Німеччиною та Австрією, наші друзі звернули увагу на годинники, що прикрашають верхівки палаців, храмів, веж. Вони дізналися, що місцеві майстри – віртуози цієї справи. Годинники декоровані коштовним камінням, оздоблені золотом і сріблом, розписами. Це справжні витвори мистецтва!

Годинник Глокеншпиль у Мюнхені.

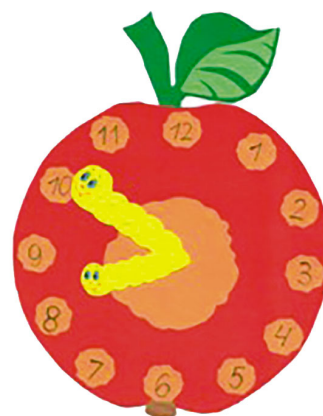
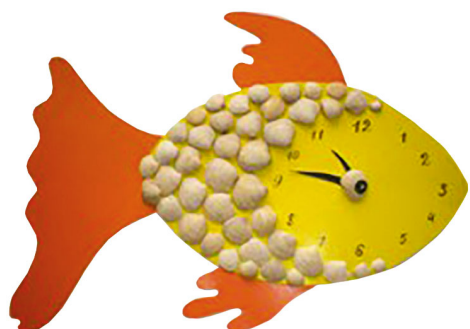

Роздивись годинникову вежу в німецькому місті Мюнхені. Розглянь оздоблення стрілок годинника та зображення рухомих фігур. Які види мистецтва поєдналися?

? У чому полягає оригінальність форм і декору годинників?

Створи модель годинника (техніка за вибором). Для оздоблення використай природні матеріали, кольоровий папір.

На дозвіллі досліди, які годинники є в тебе вдома. Зверни увагу, якої вони форми, як оздоблені. Поцікався, у яких казках та музичних творах події були пов'язані з годинником.

14. ПОДОРОЖ ДО НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ (продовження)

Вальс – всесвітньо відомий танець, який танцюють уже понад 200 років! Завдяки характерному тридольному розміру його завжди можна впізнати з-поміж інших танців. Тож помандруймо до Відня – на батьківщину вальсу...

 Віденський бал. *Йоганн Штраус*. «Віденський вальс» (відеофрагменти).

Здавна в Австрії та Німеччині вечірньої пори відбувалися концерти, що в літній час лунали просто неба – у садах заможних родин. Можливо, саме для такого свята австрійський композитор *Вольфганг Амадей Моцарт* створив «Маленьку нічну серенаду».

 Вольфганг Амадей Моцарт. «Маленька нічна серенада». IV ч. (Рондо).

 Що надає музиці радісного характеру? Які інструменти виконують рондо? Який темп музичного твору? Слухаючи музику, покажи жестом, коли звучить основна тема рондо – рефрен.

Варіант 1. Робота в парах. Придумайте ритмічну імпровізацію у формі рондо.

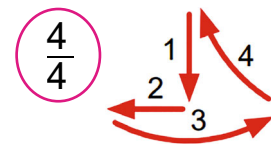
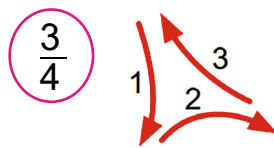
Варіант 2. Робота в групах. Оберіть диригента й за його жестами виконайте на дзвіночках супровід до вальсу Й. Штрауса «На прекрасному блакитному Дунаї». (Мелодію грає вчитель чи вчителька, учень або учениця.)

Музична грамота

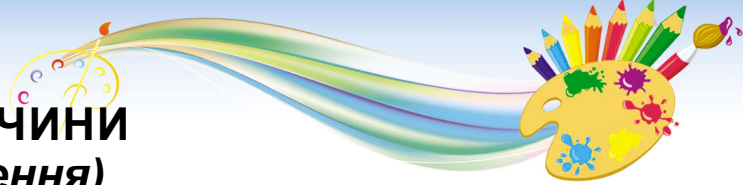
Пригадай музичні розміри й те, як їх диригувати.

Схеми диригування

Поцікався, у яких мультфільмах і кінофільмах герої танцюють вальс.

14. ПОДОРОЖ ДО НІМЕЧЧИНИ ТА АВСТРІЇ (продовження)

Зазвичай на згадку про подорож ми купуємо сувеніри. А який сувенір можна привезти з Німеччини чи Австрії? Звичайно, вироби з порцеляни: чайний сервіз, статуетку чи шкатулку. Раніше їх виготовляли й розмальовували повністю вручну.

? Визнач: ці вироби – кругла скульптура чи рельєф? Як ти думаєш, яке призначення жіночих фігурок?

Статуетки праворуч – ляльки-гольниці. Верхня частина ляльки з порцеляни, а нижня – подушечка для голок з тканини у вигляді спіднички.

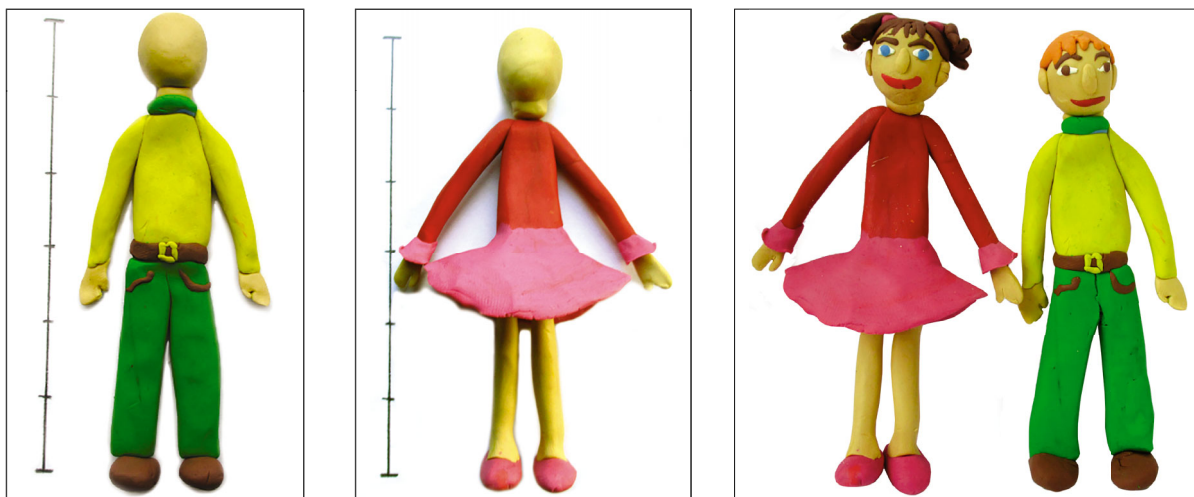
Статуётка – невелика скульптура, виконана з дерева, кістки, порцеляни, глини, каменю, металу або інших матеріалів.

• **Порцеля́на** – різновид кераміки білого кольору.

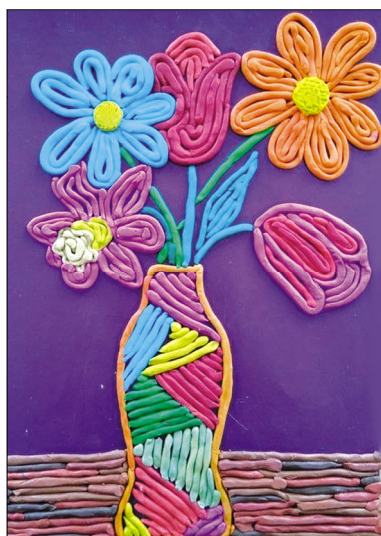
Пригадай: існують різні способи ліплення:

- *пластичний* – ліплення із цілого шматка матеріалу витягуванням;
- *конструктивний* – ліплення з окремих частин;
- *комбінований* – ліплення із цілого шматка та приєднання окремих частин.

 Варіант 1. Виліпи ляльку одним зі способів ліплення (*пластлін чи глина*). Додай деталі одягу (*тканина або папір*).

Варіант 2. Створи картину на площині (*пластилінові джегутики*).

 Зроби світлини статуєток, які є у твоїй родині або у знайомих.

15. ФРАНЦІЯ ТА АНГЛІЯ – КРАЇНИ ПАЛАЦІВ, ТЕАТРІВ, МУЗЕЇВ

«Прекрасна», «загадкова» – саме ці слова чуєш, коли йдеться про Францію. І справді, вона протягом багатьох століть залишається країною палаців, театрів, музеїв, відважних лицарів і чарівних казок.

Пам'ятаєш Попелюшку – прекрасну героїню казки Шарля Перро? Вона мріяла танцювати на балу в розкішному палаці! У Франції розквітло мистецтво музичного театру, країна стала батьківщиною балету.

Жан Філіпп Рамо. Менует (клавесин). Поль Моріа.
Менует.

Який характер танцю? Які рухи можна уявити, слухаючи цю музику? Який із прослуханих менуетів може супроводжувати танець на картині? Яких музикантів-виконавців зобразив художник? Чим тембр клавесина відрізняється від тембру фортепіано, органа?

ПАСТУХ

Французька народна пісня

Помірно

Вступ 2-го голосу

Гра-є, гра-є пас-ту-шок, кли-че вів-ці на лу-жок. Тіль-ки не-бо за-па-ла-є,

візь-ме хлі-ба він-та й гра-є: «Ту-ру, ту-ру, та-ра-ра» – чу-ти з на-шо-го дво-ра.

Робота в групах. Виконайте пісню канонем. Зверніть увагу, коли вступає 2-й голос.

Вольфганг Амадей Моцарт. Варіації на тему французької народної пісні «Пастух».

Як змінюється тема народної пісні у новому «вбранні» (мелодія, ритм, фактура тощо)? Яка це музична форма?

Хореографічна грамота

Менуэт – старовинний французький танець. Колись саме з нього починався кожен придворний бал. Менуету властиві багато реверансів (шанобливих поклонів). Розпочинали танець зазвичай король і королева. А грали його часто на клавесині.

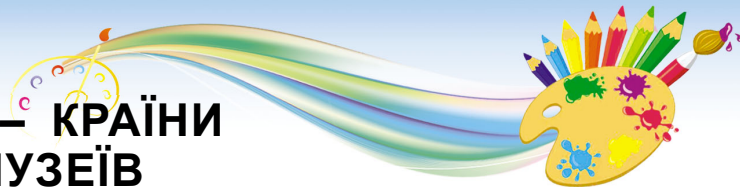

Виконай ритм менуету.

Придумай варіації, змінюючи супровід на різних ударних і шумових інструментах, зокрема зроблених власноруч.

15. ФРАНЦІЯ ТА АНГЛІЯ – КРАЇНИ ПАЛАЦІВ, ТЕАТРІВ, МУЗЕЇВ

У Парижі – столиці Франції чимало знаменитих архітектурних споруд: соборів, королівських палаців, театрів і музеїв.

? Пригадай, що таке художній музей, картинна галерея. Якими видами мистецтва насолоджується глядач на світлині?

Під час подорожі Лясолька зробила листівки ручної роботи (hand-made card) із фотосвітлинами відомих паризьких споруд. Барвик привіз із Франції друковані листівки, які поширюють музеї, рекламуючи свої колекції. А Мед-Арт розіслав друзям вітальні інтернет-листівки (e-card) електронною поштою.

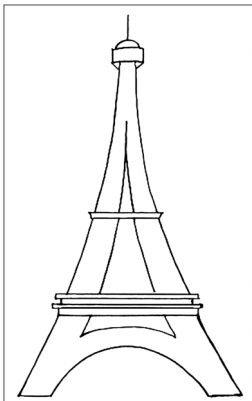
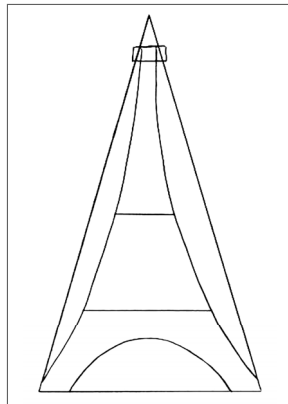
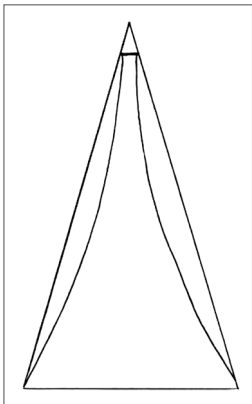

Листівки – це різновид графіки. Вони належать до друкованої продукції.

 Пригадай, які зображення є симетричними. Знайди симетрію на листівках, присвячених архітектурі Франції.

 Створи листівку «Вітання з Парижа», використай знайомі техніки (воскові олівці, акварель чи гуаш).

 У вільну хвилину оздоб свою листівку рамочкою з картону, яку декоруй паєтками чи бісером. Сфотографуй витвір і відправ світлину друзям електронною поштою.

16. ФРАНЦІЯ ТА АНГЛІЯ – КРАЇНИ ПАЛАЦІВ, ТЕАТРІВ, МУЗЕЇВ (продовження)

А чи можеш ти назвати найпоширенішу у світі мову? (Підказка: це мова комп'ютерів.) Звичайно ж, англійська! В Англії з'явилися відомі літературні герої: Аліса, Мері Поппінс, Пітер Пен, Гаррі Поттер тощо. Про них знімають фільми-екранізації. Багато з них фантастичні, є також мюзикли.

 Гаррі Грегсон-Вільямс. Музика з к/ф «Хроніки Нарнії». Джон Вільямс. Музика з к/ф «Гаррі Поттер і філософський камінь» (фрагменти).

 Що ти уявляєш, слухаючи музику? Чи змінюється динаміка? Чи можна назвати фантастичним звучання інструментів у верхньому регістрі? Обери слова-характеристики музики:

казкова

гумористична

ніжна

чарівна

лірична

фантастична

героїчна

магічна

Екранізація – відтворення творів літератури засобами кіно й телебачення.

ХЛОП! ХЛОП!

Англійська пісня-гра Український текст О. Торгалова

f *Енергійно*

Хлоп, хлоп, ну-мо всі плес-ка-єм в до-ло-ні!

Туп, туп, ну-мо всі ту-па-єм но-га-ми!

Робота в групах. Виконайте пісню каноном. Дотримуйтеся правил співу в ансамблі. Оберіть диригента. Разом із друзями виконайте ритмічні послідовності за його вказівками.

Простукай ритм. Він рівномірний чи пунктирний? Поясни. Поім-провізууй (ритм, мелодія) з динамікою виконання.

Музична грамота

Сила звучання в музиці – **динаміка** позначається:

піанісимо	піано	мецо-піано	мецо-форте	форте	фортисимо
-----------	-------	------------	------------	-------	-----------

pp

p

mp

mf

f

ff

дуже тихо

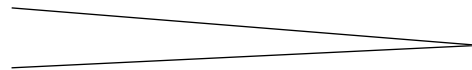
тихо

помірно тихо

помірно голосно

голосно

дуже голосно

pp

ff

f

p

крещендо

дімініуендо

Руханка «Clap your hands».

Подивись парад оркестрів з волинок і барабанів у Шотландії, яка разом з Англією входить до Великої Британії. Зверни увагу на національні костюми виконавців.

16. ФРАНЦІЯ ТА АНГЛІЯ – КРАЇНИ ПАЛАЦІВ, ТЕАТРІВ, МУЗЕЇВ (продовження)

Твори англійських письменників можна побачити в театрі й кіно. Пригадай їх. А чи вмієш ти літати? Ні? То пориньмо в казку, де можна навчитися літати разом з Пітером Пенем і його друзями.

 М/ф «Пітер Пен» (фрагменти).

 Пригадай, як називають малюнок, що супроводжує текст літературного твору. Придумай назву зображенням.

Сюжет фільму можна проілюструвати незвичним способом, утворюючи композиції з піску.

 Музика *Гаррі Грегсон-Вільямса* з к/ф «Хроніки Нарнії» з пісковою анімацією.

Піско́ва аніма́ція – створення з піску (солі, меленої кави тощо) зображень на прозорій поверхні, що підсвічується. Така композиція ніби жива, вона постійно змінюється. За допомогою відеокамери її переносять на екран.

Варіант 1. Створи малюнок до чарівної казки (монотипія, гуаш). Перетвори плями в образи.

Варіант 2. Уяви себе художником-аніматором. Розроби серію малюнків до мультфільму «Пітер Пен» (манна крупа). Сфотографуй кожен малюнок по черзі на гаджет, завантаж фото у програму Stop Motion Studio та створи мультфільм.

Поцікався, які є мультфільми англійською мовою за знайомими тобі літературними творами. Перевір на власному досвіді, наскільки швидше й легше вивчати іноземну мову, переглядаючи екранізації. *Let's get started!*

17. МАНДРІВКА ДО СОНЯЧНОЇ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ

Чи знаєш ти, у якій країні є місто-карнавал, де замість вулиць – водні канали? Це батьківщина опери, всесвітньо відомих співаків, великих художників і знаменитих модельєрів. Ласкаво просимо до Італії!

В італійському місті Венеції народилася *баркарóла* – «пісня човняра» з особливим ритмом, у якому відчувається погойдування хвиль.

Карло Мюньє. «Баркарóла» (дуєт мандоліни та гітари).
Микола Лисенко. «Баркарóла» (фортепіано).

Схарактеризуй музичні твори. Який відеосупровід до них тобі більше сподобався? Які види театральних ляльок є на картині?

ПРОМІНЧИК

Музика й вірші Н. Май

Я соняч-ний про-мін-чик в до-лоньки по-кла-ду, я со-няч-ний про-

Приспів

мін-чик до ла-ду до-ве-ду. Сві-ти, сві-ти, про-мін-чик, від-дай сво-є теп-

ло, щоб хоч на мить теп-лі-ше у-сім, у-сім бу-ло! Щоб хоч на мить теп-

лі - ше у - сім, у - сім бу - ло!

Хореографічна грамота

Відомим італійським танцем є *тарантєла*. Це запальний танок у тридольному розмірі та швидкому темпі. Він виконується соло чи в парі під супровід мандоліни, гітари, кастаньєт, бубна та інших інструментів. Рухи танцівників енергійні, сповнені стрибків і підскоків.

мандоліна

кастаньєти

Проплескай ритм тарантели:

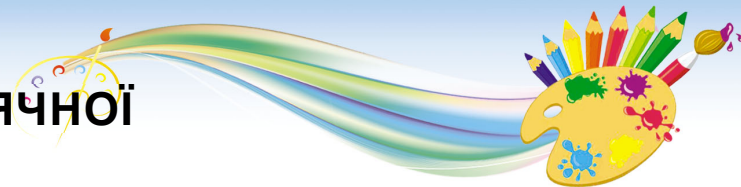
Тарантела.

Переглянь в інтернеті картини, листівки, фото, присвячені тарантелі.

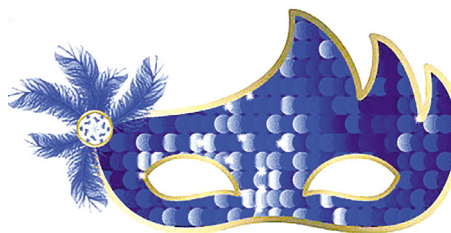
17. МАНДРІВКА ДО СОНЯЧНОЇ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ

Лясолька запросила Барвика на Венеційський карнавал, який проводять щороку в лютому. Це веселе костюмоване дійство. Вбрання учасників, вулиці, навіть гондоли сяють яскравими барвами. В останній день карнавалу вибирають володаря чи володарку найкрасивішої маски.

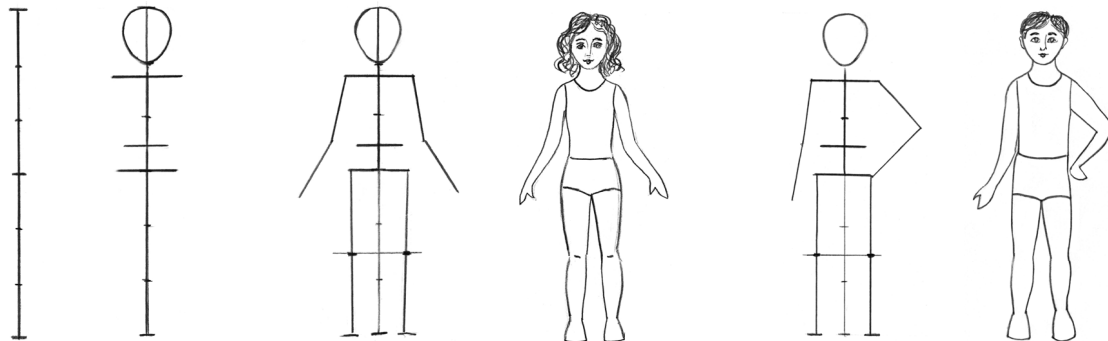

- ? Розглянь одяг учасників та учасниць карнавалу. Які елементи підказують, що це карнавальний костюм?
- ? Маска є символом карнавалу. Це – маски Лясольки та Барвика. Яка з них є симетричною?

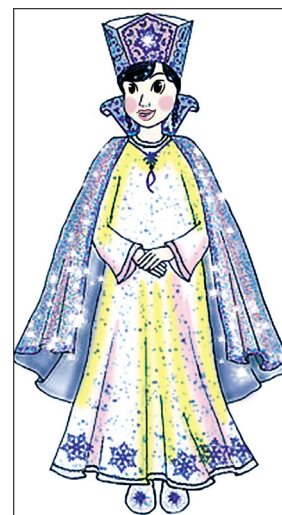

Пригадай, як зобразити дитину на повний зріст. Ти вже знаєш, що для цього треба знати пропорції фігури. Голова становить шосту частину довжини тіла дитини.

Варіант 1. Створи ескіз дитячого костюма до карнавалу (олівці, фломастери).

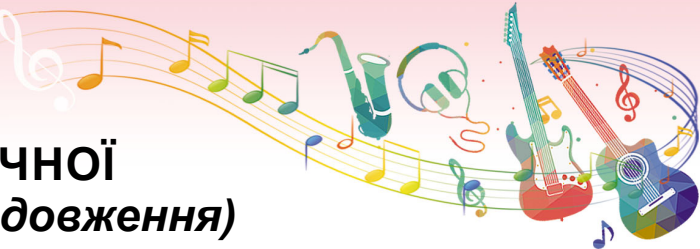

Варіант 2. Створи яскраву карнавальну маску (аплікація).

Обговори з батьками економію сімейного бюджету в разі виготовлення карнавального костюма власноруч.

18. МАНДРІВКА ДО СОНЯЧНОЇ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ (продовження)

Помандруймо до Іспанії. Прислухайся: тут звідусіль лунають неповторні мелодії серенад. Здавна невід'ємною частиною побуту мешканців цієї країни була гітара. Батьківщина її невідома, але, безперечно, найбільшу популярність цей інструмент здобув в Іспанії. Звідси гітара розповсюдилася всією Європою.

 Ісаак Альбеніс. «Легенда» (гітара). Мануель де Фалья. «Ночі в садах Іспанії» для фортепіано з оркестром (фрагмент).

 Схарактеризуй музику «Легенди». Чи може зіграти цей твір виконавець-початківець? Які емоції викликає в тебе прослухана симфонічна музика: спокій, розпач, бадьорість, радість тощо?

Танцювальне мистецтво Іспанії яскраве й колоритне. Народні танці *хабанера*, *болеро* та інші виконували під супровід гітари, кастаньєт, бубонців. А композитори різних країн надихалися ними, пишучи неповторні твори.

 М/ф «Моріс Равель “Болеро”» (м/ф Симона Брета (Simon Brethe)).

 Як у творі змінюється динаміка: як він починається і як завершується?

 Відтвори ритм болеро.

Музична грамота

Симфонічний оркестр

 Пригадай інструменти симфонічного оркестру.

 Які враження в тебе залишилися від знайомства з італійським та іспанським мистецтвом? Яка музика викликала яскраві емоції та бажання слухати її на дозвіллі?

18. МАНДРІВКА ДО СОНЯЧНОЇ ІТАЛІЇ ТА ІСПАНІЇ (продовження)

Іспанія – сонячна країна. Мабуть, тому тут усе яскраве, сповнене енергії та запалу. Саме такий настрій створюють іспанські танці. А художники передають їхні емоції, характер та граційність рухів танцівниць і танцівників насиченими яскравими кольорами.

? Якими барвами відтворено настрій танцю? Яка кольорова гама картин – тепла чи холодна? Доведи свою думку. Ці композиції передають спокій, рівновагу (*статична композиція*) чи рухливість та енергійність (*динамічна композиція*)? Як досягається контраст?

Теплі кольори: червоний, жовтий, оранжевий і всі кольори, які можна утворити при змішуванні з цими кольорами.

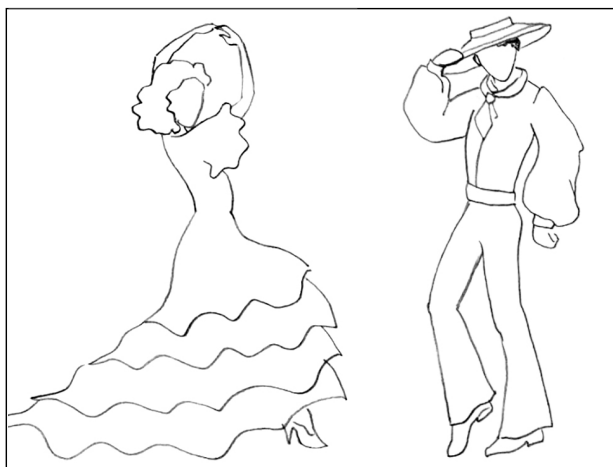
Так можна утворювати відтінки теплих кольорів.

 Варіант 1. Створи віяло (картон, паєтки, стрічки, дерев'яні палички, двосторонній скотч).

Варіант 2. Створи композицію «Запальний іспанський танець» (акварель). Спробуй передати енергію танцю теплими кольорами.

 Поцікався, у який спосіб виконавці відбивали ритм танцю фламенко.

19. СКАНДИНАВІЯ – СУВОРИЙ І ЗАГАДКОВИЙ КРАЙ

Перенесімося до скандинавських країн – Данії, Норвегії, Швеції. Данський казкар Ганс Християн Андерсен подарував світові неймовірні історії про чарівника Оле Лукоє, Снігову Королеву, Русалоньку...

Норвезький композитор *Едвард Гріг* створив оркестрову сюїту про мандрівника Пера Гюнта, який багато років шукав щастя.

 Едвард Гріг. Сюїта «Пер Гюнт»: «Ранок», «У печері гірського короля».

 Яким ти уявляєш ранок? А загадкову гірську печеру та її казкового володаря? Порівняй засоби виразності прослуханих творів.

МЕЛОДІЯ

наспівна
маршова
світла

ТЕМП

помірний
швидкий
з прискоренням

ДИНАМІКА

наростальна
гучна
тиха

 Вправа. Виконай на голосний звук мелодію Е. Гріга «Ранок». Які штрихи відповідають її характеру – *легато* (зв'язно) чи *стакато* (відривчасто)? Пригадай, як записують ці штрихи.

ТРЕБА МРІЯТИ ЗАВЖДИ

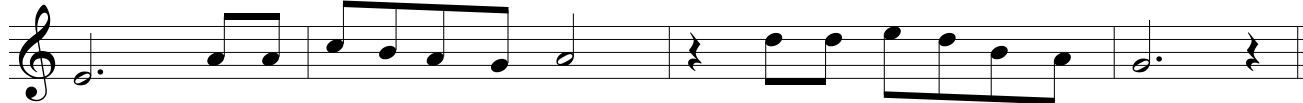
Музика О. Янушкевич Вірші Н. Погребняк

Хай на вулиці мороз чи дощі, треба, щоб тепло було у душі. І тоді в похмурі

дні, сі-рі дні ми спі-ва-є-мо піс-ні. Треба мріяти завж-ди в час у-да-чі, в час бі-

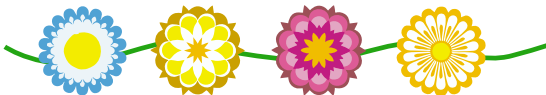

ди, тре-ба мрі-я-ти завж-ди, тре-ба мрі-я-ти завж-ди!

Музична грамота

Сюїта – музичний твір з кількох частин, поєднаних однією темою.

 Робота в групах. Створіть ансамбль. Оберіть диригента. Виконайте кілька разів ритм мелодії п'єси Е. Гріга «У печері гірського короля», з кожним разом прискорюючи темп.

pp

ff

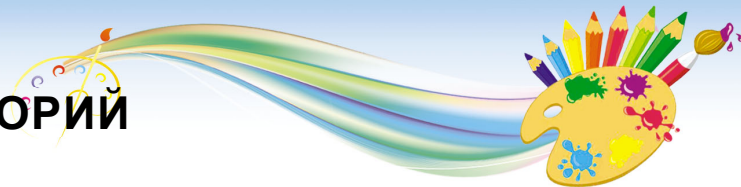
Руханка «Пісенька про маленьких жабенят» (шведською).

Виконуй приспів шведської пісеньки, імітуючи гру на музичних інструментах, на яких грають жабенята.

19. СКАНДИНАВІЯ – СУВОРИЙ І ЗАГАДКОВИЙ КРАЙ

Скандинавські країни об'єднують неймовірної краси пейзажі, північне сяйво й легенди про вікінгів. Є тут водоспади, льодовики, високі гори й непролазні ліси. У цій неповторній красі відчувається подих тисячоліть...

? Передай свої враження від північного сяйва, зображеного на картині. Поміркуй, які кольори переважають – теплі чи холодні. Поясни.

Холодні кольори: синій, блакитний, фіолетовий і всі кольори, які можна утворити при змішуванні з цими кольорами.

Так можна утворювати відтінки холодних кольорів.

Створи пейзаж «Північне сяйво» в холодній кольоровій гамі (монотипія, акварель, гуаш).

Варіант 1

Варіант 2

У вільний час із допомогою батьків чи знайомих сфотографуй свій малюнок і зроби заставку (шпалеру) на екран комп'ютера або мобільного телефону.

20. СКАНДИНАВІЯ – СУВОРИЙ І ЗАГАДКОВИЙ КРАЙ (продовження)

Про суворий край Скандинавію складали легенди, казки, пісні. Його краєвиди захоплювали художників, вони зображали витончену холодну красу, як на цій картині.

На музику Е. Гріга «Пер Гюнт» поставлено балет. На театральній сцені митці відтворюють хореографічні портрети. Наприклад, вірну Сольвейг, яка довгі роки чекала Пера Гюнта з мандрів, або хитру Анітру, що причарувала мандрівника своїм фантастичним танцем.

Едвард Гріг. Сюїта «Пер Гюнт»: «Сольвейг», «Анітра» (фрагменти балету).

Порівняй пісню Сольвейг і танець Анітри. Добери до музики слова-характеристики.

танцювальна

жвава

наспівна

повільна

лірична

бадьора

ритмічна

Виконай шведську дитячу пісеньку. Зверни увагу на пунктирний ритм мелодії.

Я пе-чу маленький хліб - чик, по-сад-жу йо - го я в піч-ку,

за - кру-чу йо-го як рав - лик, і смачний бу- де сні-да-нок!

Театральна грамота

Лібрéто – короткий виклад змісту балету із зазначенням акторів, які виконують ролі.

Антра́кт – перерва між діями вистави.

Персонажі балету «Пер Гюнт»

У Норвегії щорічно проводиться унікальний Ice Music Festival. Уявляєш, усі музичні інструменти на цьому фестивалі створені... з льоду!

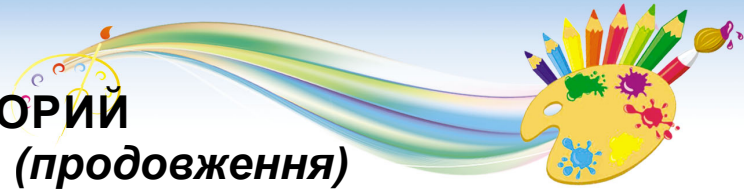
Виконання на льодяних інструментах.

У вільний час переглянь мультфільм «Як приборкати дракона», де поміж головних персонажів є вікінги. За бажання дізнайся більше про цих скандинавських воїнів.

20. СКАНДИНАВІЯ – СУВОРИЙ І ЗАГАДКОВИЙ КРАЙ (продовження)

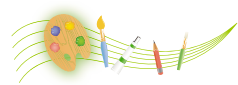

Художники, милуючись красою природи, малюють краєвиди з натури. А деякі з них уявляють, придумують і зображують щось цікаве, казкове, чого не можна побачити в докiллi. Такий пейзаж називають *фантастичним*.

iснують також картини, де зображено не людей та iхнє оточення, а лiнii, кола або iншi фiгури. Цi картини називаються *безпредметними*. Однiєю з перших такi композицiї почала малювати *Хiльма аф Клинт* iз Швецiї. У своїх творах без назви вона втiлювала рiзнi почуття.

Порiвняй картини. Яка з них фантастична, а яка – безпредметна? Пофантазуй i розкажи, що вiдбувається на тлi пейзажу. Чи можна таке зображення побачити в життi? Який колорит використав художник у краєвидi?

Образотворча грамота

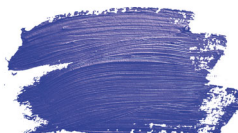
Кожен вид фарби має свої особливості. Так, якщо акварельну фарбу одного кольору наносити кілька разів, колір стає насиченішим. На відміну від акварелі гуаш утворює непрозорий шар, що дозволяє накладати фарби світлих кольорів на темні.

Розглянь, як вправно Барвик користується аквареллю та гуашшю.

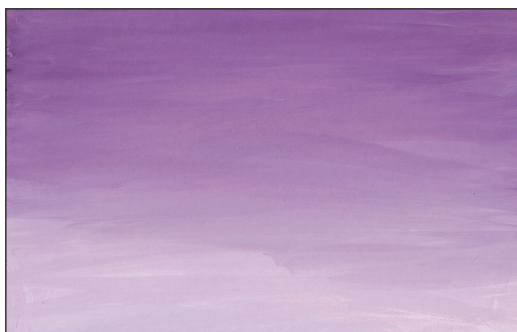
акварель

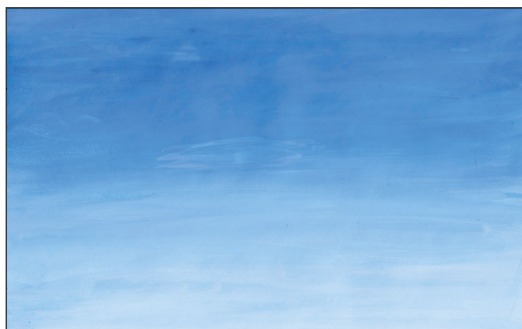
гуаш

Варіант 1. Намалюй фантастичний пейзаж у холодній кольоровій гамі (акварель). Використовуй спосіб накладання фарби, набризк, штампування.

Варіант 2. Створи безпредметну композицію з кіл і ліній (штампування, гуаш). Передай у ній радісний настрій.

У вільний час поцікався, з якої скандинавської країни походить улюблена гра всіх дітей – конструктор Лего.

21. МИСТЕЦЬКІ ВІЗЕРУНКИ З ТЕПЛИХ КРАЇВ

Яскравий, гостинний, душевний Кавказ... Країни гір, унікального хорового багатоголосся, неповторних національних танців. Наприклад, у Грузії чоловіки у спеціальному шкіряному взутті танцюють на кінчиках пальців. Цю складну техніку називають одним із чудес світу.

Ревазо Лагідзе. «Тбілісо» (ансамбль «Басіані»).

Грузинські танці «Лезгінка», «Хорумі» (балет Сухішвілі).

Як звучить вокальний твір – одноголосно чи багатоголосно? Зверни увагу, як злагоджено рухаються танцюристи. Які музичні інструменти супроводжують танець? Які ритм, мелодія, темп, динаміка цього твору?

Чим займаються діти на картині грузинської художниці Ніно Чакветадзе? Чи однаковий у них настрій?

КУРЧАТКА

Музика Г. Гусейнлі Вірші Т. Муталібова, переклад М. Яскулка

Ціп, ціп, мо - ї кур-чат-ка, ціп, ціп, ціп, мо-ї ма-лят-ка, ви пух-нас-ті-ї клу-боч-ки, ви май-бут-ні мо-ї квоч-ки. Тут в тра-ві гус-тій при-вільно по-гу-ля-ти мож-на __ віль-но. Ой, мо-ї ви кур - чат-ка, ой, мо-ї ви ма-лят-ка. Ой, мо-ї ви кур-чат-ка, ой, мо-ї ви ма-лят-ка. Ви пух - нас - тень - кі клу - боч - ки!

Розучуй мелодію пісні азербайджанського композитора, не поспішаючи. Прислухайся до свого голосу, точно виконуй усі інтонації. Досліди, де в нотах стоять бемолі та діези.

Уявляєш, цій пісні понад пів століття! І виконують її багатьма мовами світу.

Музична грамота

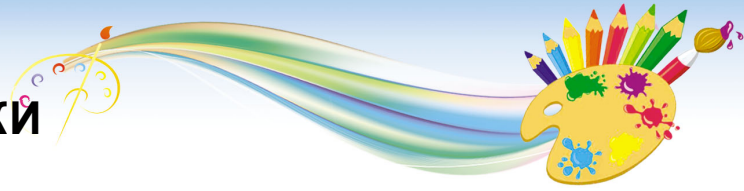
Запам'ятай: якщо знаки #, b, ♯ стоять біля ключа, то вони діють протягом усього твору. Називають їх *ключовими*. Якщо знак стоїть перед нотою, то він діє тільки в межах такту.

Виконуй виразні рухи під музику Тамар Еділашвілі «Майбутнє обираєш тільки ти».

21. МИСТЕЦЬКІ ВІЗЕРУНКИ З ТЕПЛИХ КРАЇВ

Країни Кавказу захоплюють самобутнім мистецтвом, давніми традиціями і звичаями. Їхні мешканці приділяють велику увагу родинним цінностям, повазі до старшого покоління та взаємодопомозі. Тож не дивно, що багато творів мистецтва присвячено цій темі.

Порівняй художні твори. Який з них є об'ємним? Що можна сказати про зображених людей?

Рельєф – випукле скульптурне зображення на поверхні.

Скульптори часто використовують для рельєфів стилізовані зображення тварин. Фактуру передають способами прошкрябування чи карбування.

Варіант 1. Створи рельєф з баранцем (пластилін).

Варіант 2. Створи рельєфне зображення «Лебідь» способом карбування – видавлюванням на фользі. Ця техніка нагадує чеканку.

Досліди, чи є з-поміж ілюстрацій у твоїх підручниках зразки скульптури, зокрема рельєфу.

22. МИСТЕЦЬКІ ВІЗЕРУНКИ З ТЕПЛИХ КРАЇН (продовження)

Мандруймо далі – до Індії, красивої са-
мобутньої країни, сповненої таємниць. *«На
Початку було слово. І слово це було музи-
кою»* – так записано у давніх священних
книгах. Тому в Індії до музики, як і до танцю,
особливе – магічне ставлення.

*Микола Римський-Корсаков. Арія індійського
гостя з опери «Садко» (фрагмент).*

Індійський танець.

Яким ти уявляєш «індійського гостя»? Як музика «розповіла»
тобі про це? Які види мистецтв представлено на ілюстраціях?
Схарактеризуй костюми танцівників і танцівниць. Як виконавці
рухаються, співають? Які особливості танцювальної мелодії?

ЗЕЛЕНЕ СЛОНЕНЯ

Музика І. Кириліна Вірші О. Вратарьова

На ос-тро-ві Ла-бем-ба, в за-то-ці Ба-ла-бем-ба жи-
 ли со-бі зви-чай-ні спі-ва-ю-чі сло-ни. Жили со-бі, та й го-ді,
 спі-ва-ли при на-ро-ді, а вран-ці при на-го-ді роз-
 казували сни. *Приспів* Бемба лабемба, бемба лабемба, бемба лабемба ба!

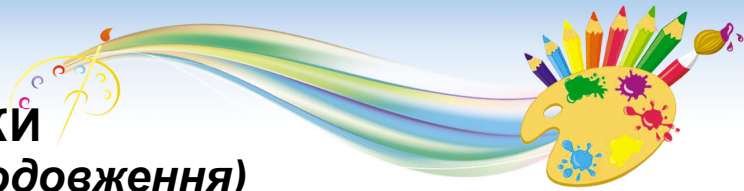
Хореографічна грамота

В індійському танці виконавець кожним своїм рухом, жестом, мімікою «веде розповідь». Положення рук і ніг, міміка та вираз обличчя мають своє значення. Наприклад, поєднані разом пальці рук означають дружбу.

Колективна гра «Малюємо пальцями літери». Потренуйтеся по черзі створювати слова. Інші учасники гри відгадують.

22. МИСТЕЦЬКІ ВІЗЕРУНКИ З ТЕПЛИХ КРАЇВ (продовження)

Індія здавна вабить туристів неймовірною природою та захоплює унікальною культурою. Саме індійські народні майстри почали створювати візерунки на тканині.

Щороку в Індії проводять яскраві фестивалі слонів. А ще вражає дивовижна скульптура та декоративне мистецтво цієї країни, зокрема розпис, ювелірні вироби.

Які види мистецтва представлено на світлинах?

Варіант 1. Створи малюнок для настінного розпису магазину іграшок, дитячого розважального центру, зоопарку за мотивами індійських розписів (білий чи тонований папір, гуаш або фло-мастери).

Варіант 2. Виготов брелок «Слоник» (глина, солоне тісто).

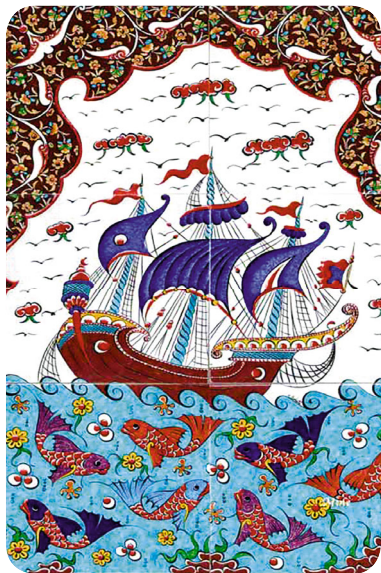

Порівняй індійський розпис слона із зображенням декоративних тварин Марії Приймаченко.

23. СХІДНІ МОТИВИ

Згадай пригоди Аладдіна із чарівною лампою та джином або невтомну казкарку Шехерезаду. Усі ці фантастичні персонажі прийшли до нас з арабських казок. Спробуймо поринути разом з ними в цей чарівний і загадковий світ...

Микола Римський-Корсаков написав симфонічну сюїту за мотивами арабських казок. Кожна із частин має програмну назву:

- I. Буря на морі та корабель Синдбада
- II. Розповідь царевича Календера
- III. Царевич і царівна
- IV. Свято в Багдаді та корабель, що розбивається об скелі

Микола Римський-Корсаков. Сюїта «Шехерезада» (фрагменти).

Які історії «розповіла» музика? Доведи, що цей твір – сюїта. Порівняй зміст частин сюїти з ілюстраціями.

КАЗКОВИЙ СВІТ

Музика М. Ведмедері Вірші Н. Бонь

У каз - ці ви - гад - ка жи - ве і щи - ра
 прав - да. В ній пов - но при - стра - стей, не - зві - да - них до -
 ріг. Ве - сел - ки квіт - нуть в них, іс - крять - ся зо - ре -
 па - ди, щоб ди - ву - ва - тись ни - ми ко - жен зміг.

Під час виконання твору зверни увагу на чистоту інтонації. Складні фрагменти мелодій проспівай окремо в повільнішому темпі.

Музична грамота

– це басовий ключ. Його застосовують для запису звуків у низькому регістрі.

Подивись нотний запис тем султана та Шехерезади. Пригадай, у якому регістрі вони звучать. Поміркуй, чому мелодії героїв сюїти записано в різних ключах.

Султан

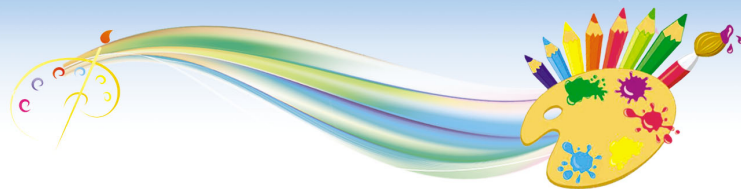
ff

Шехерезада

Послухай арабські мелодії. Обери з них ті, що допоможуть тобі зняти втому.

23. СХІДНІ МОТИВИ

Мистецтво анімації дає змогу не тільки почути, а й побачити казку. Разом із художниками-мультиплікаторами пригадай пригоди Аладдіна зі збірки «Тисяча і одна ніч». Фантазія митців змінила сюжет і навіть героїв цієї східної казки.

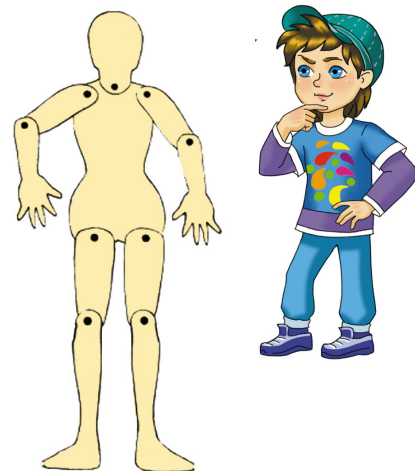
М/ф «Чарівна лампа Аладдіна»
(фрагменти).

Назви героїв казки. Пригадай, скільки кадрів потрібно, щоб утворилась одна секунда мультфільму. Які предмети декоративно-ужиткового мистецтва Сходу стали «персонажами» казки й фільму? Порівняй зображення реальних виробів – килима і лампи – зі стилізованими в мультфільмі.

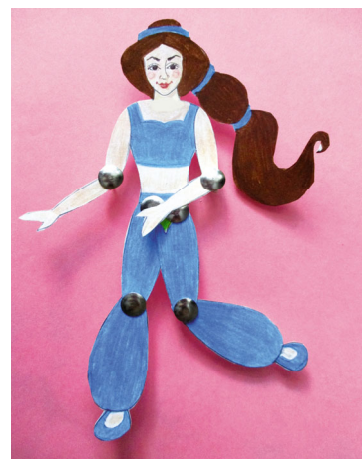

Барвик створив ляльку з рухомими частинами. Спочатку він пригадав пропорції фігури людини, намалював окремі частини персонажа, а потім з'єднав їх.

Робота в парах. Виготовте Аладдіна та Жасмин з рухомими частинами (кольоровий папір, фломастери, олівці). Створіть низку послідовних кадрів.

Варіант 1. Принцеса Жасмин

Варіант 2. Аладдін

Намалюй основу для мультфільму (пейзаж, зображення килима й лампи тощо), наклади на неї ляльок і створи рухомі кадри.

24. СХІДНІ МОТИВИ (продовження)

Відвідаймо країни Далекого Сходу – Китай, Японію, Корею. Сподіваємось, що тобі знайомі японські мультфільми, які називаються *аніме*. А ще захоплюють незвичні видовжені картини з ієрогліфами, загнуті дахи будівель та різноманітні музичні інструменти.

Дзьо Хісайсі. Вальс «Карусель життя» з м/ф «Ходячий замок». М/ф «Віолончеліст Госю», «Золота струна» (фрагменти).

Китайська народна мелодія. *П. Чайковський*. Китайський танець «Чай» з балету «Лускунчик».

Пригадай музичні характеристики мажору та мінору. Ці лади використовують у європейській музиці. А в музиці далекосхідних країн застосовують інший лад – пентатоніку, що має своє особливе звучання.

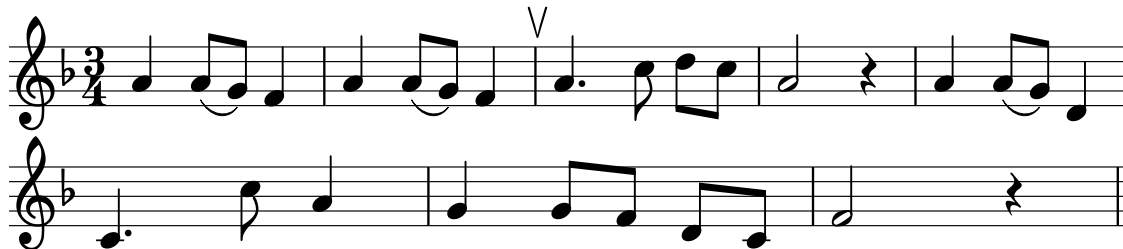

Імпровізуй на чорних клавішах фортепіано.

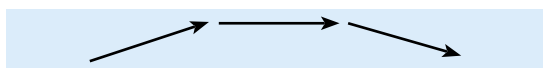
ГІБІСКУС

Робота в парах.

Варіант 1. Придумайте текст до поданої народної мелодії про квітку гібіскус.

Варіант 2. Імпровізуючи на чорних клавішах фортепіано, придумайте мелодію до вірша Цюй Юаня. Орієнтуйтеся на схеми.

Навесні цвітуть орхідеї,

а восени – хризантеми.

Квіти цвітуть, цвітуть...

У Японії популярне мистецтво аранжування квітів – *ікебана*.

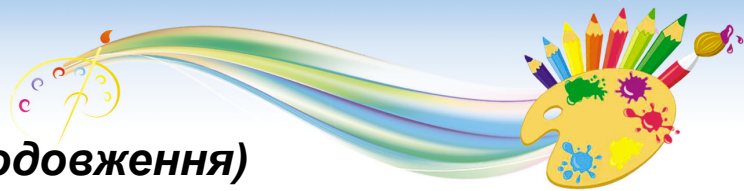

Де у повсякденні тобі траплялися чудові квіткові композиції? Схарактеризуй японські народні костюми на ляльках.

Переглянь один із мультфільмів японського режисера Хаяо Міядзакі: «Мій сусід Тоторо», «Віднесені привидами» тощо. Події реальні чи фантастичні? Зверни увагу, як музика створює особливу атмосферу фільму.

24. СХІДНІ МОТИВИ (продовження)

Знайомся з роботом-драконом – другом Мед-Арта. Ця інтерактивна іграшка допомогла мандрівникам побувати на китайському святі ліхтарів. Усіх здивувала велика кількість драконів. Ця фантастична істота вважається на Сході символом добра й мудрості.

? Схарактеризуй форму, кольорову гаму, оздоблення дракона з китайського свята ліхтарів.

Свято ліхтарів – яскраве видовище з феєрверками. Вулиці прикрашені ліхтарями різних розмірів, форм і кольорів. Це – вид традиційного китайського декоративного мистецтва. Улюблена розвага – танець дракона.

У Китаї драконів малюють, вирізують із паперу, виготовляють із різноманітних матеріалів. Чудернацько декоровані, вони мають просто фантастичний вигляд!

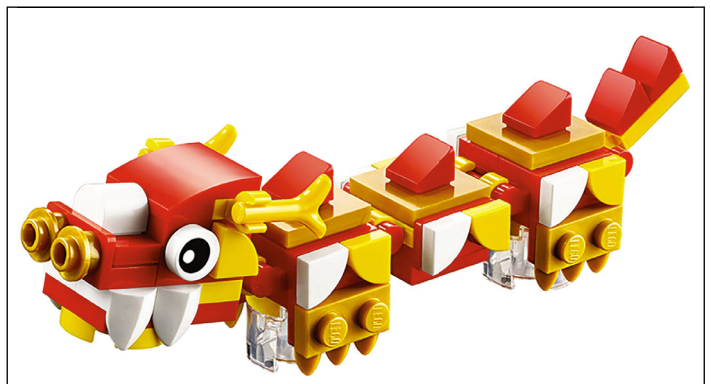
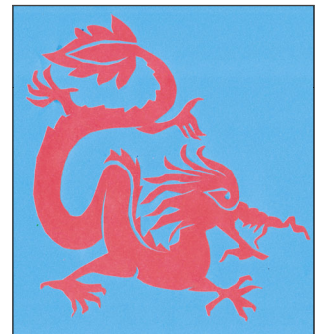

Порівняй скульптурні портрети драконів. Який із творів на ілюстраціях рельєф?

Варіант 1. Барвик створив образ дракона. Виріж дракона (вигиналка, кольоровий папір).

Варіант 2. Виготов іграшку «Мій друг Дракоша» (конструктор Лего, побутові матеріали тощо).

Придумай сюжет коміксу про китайського дракона, скористайся конструктором коміксів Pixton. Цей сайт допоможе створити моделі персонажів, зображення тла та інших елементів.

ДИТЯЧИЙ ДЖАЗ

Музика І. Хрисаніді

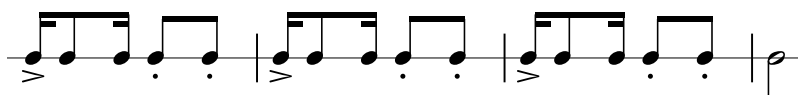
Ди-тя-чий джаз – це су-пер-клас! Ді-тям до впо-до-би віч-ний джаз.

Флей-ти і тром-бо-ни, тру-би, сак-со-фон і кон-тра-бас.

Перед розучуванням мелодії відтвори її ритм, зверни увагу на синкопи. Виконай ритм танцю кек-уок.

банджо

Робота в групах. Прочитайте текст по черзі. Позмагайтеся на швидкість.

По-рож Америки пе-творила друзів у -натів кіномистецтва. Вони гу-ли кіностудіями, знайом-чись з у-ма п-мудростями кіно. Побачили -петиції акторів-ко-ків, які с-шили дивами з пара-ками, розг-дали кіно -квізит, бутафорію і му-жі, дізнавалися про сек-ти -клами.

На дозвіллі створи банджо з підручних матеріалів. М/ф «Тролі. Світове турне».

25. РИТМИ Й КОЛЬОРИ АМЕРИКИ ТА АФРИКИ

Діти всього світу дивляться мультфільми. У них улюблені герої розповідають свої захопливі історії. Особливо цікаві пригоди трапляються зі звірятами, які мають свій характер і звички.

М/ф «Якарі», серія «Якарі та грізлі» (фрагмент).

Пригадай, з яких мультфільмів ці герої, назви їхні імена. Який мультфільм про тварин тобі найбільше сподобався? Порівняй реальні зображення та художні (стилізовані) образи звірів.

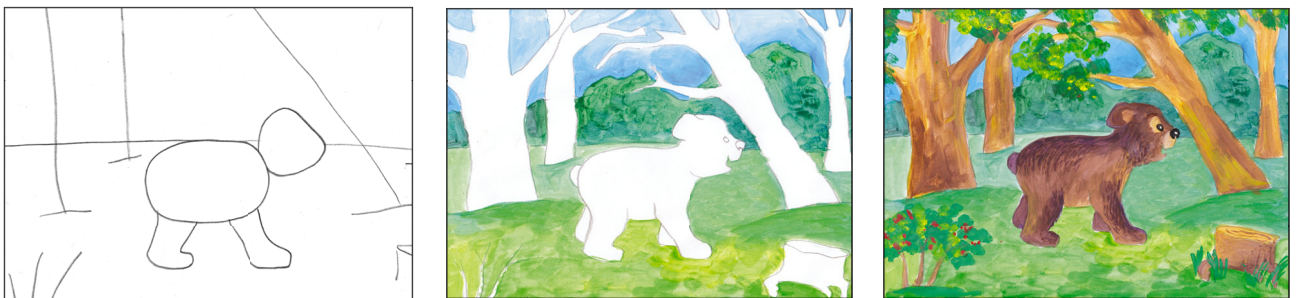

Малюючи тварину, враховують пропорції між частинами тіла. Якщо тварина стоїть чи сидить, її фігуру зображують *статично*, тобто в спокої. А якщо рухається, створюють *динамічну композицію*.

 Визнач, хто з твоїх друзів намалював динамічну композицію.

 Варіант 1. Створи живописне зображення ведмедя-грізлі (гуаш). Поміркуй, як краще передати в малюнку шерсть тварини.

Варіант 2. Робота в групах. Намалюйте серію композицій «Пригоди маленьких індіанців» за мотивами мультфільму «Якарі» (гуаш).

 У вільний час створи комікси про індіанця Якарі з племені сіу, який володіє рідкісним даром – уміє розмовляти з тваринами.

26. РИТМИ Й КОЛЬОРИ АМЕРИКИ ТА АФРИКИ (продовження)

А чи відомо тобі, де на нашій планеті найспекотніше? Звичайно, в Африці. Помандруймо туди!

«Спочатку Творець створив барабанщика...» – сказано в одній з африканських легенд. Насправді, саме ритми складають основу африканської музики. Поширені ударні інструменти різних форм – від малесеньких брязкалець до гігантських барабанів понад 2 метри заввишки. Багато з них виготовлено з природних матеріалів: висушених гарбузів, шматків сухого дерева тощо.

Музичні інструменти Африки.

Які музичні інструменти в Африці переважають? Поділися своїми враженнями від майстерності виконавців.

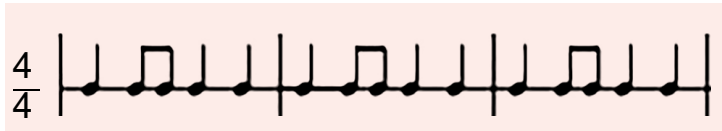
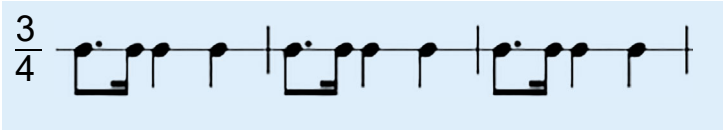

Фізкультхвилинка «Весела Африка».

 «Чунга-чанга» (музика *В. Шаїнського*, український текст *М. Демків*), нотний додаток, с. 79.

 Пригадай різні види ритмів – рівномірний, пунктирний, синкопований. Виконай ритмічні малюнки й визнач вид ритму. Поімпровізуй, створюючи власний. Продемонструй придумане друзям.

 Робота в групах. Відтворіть ритмічну партитуру, виконайте її спочатку піано в темпі Анданте, потім форте в темпі Алегро.

Африканські барабани

 На дозвіллі створи ударні інструменти з підручних матеріалів. Імпровізуй ритми африканських танців.

26. РИТМИ Й КОЛЬОРИ АМЕРИКИ ТА АФРИКИ (продовження)

Африка – дивовижний континент. На її безмежних просторах мешкають різні тварини, які привертають увагу художників-анімалістів. На малюнках «оживають» гордовиті леви, могутні слони, смугасті зебри, галасливі мавпи, яскраві птахи. Усе це різноманіття знайшло відображення в картинах тінга-тінга, які стали візитівкою Африки.

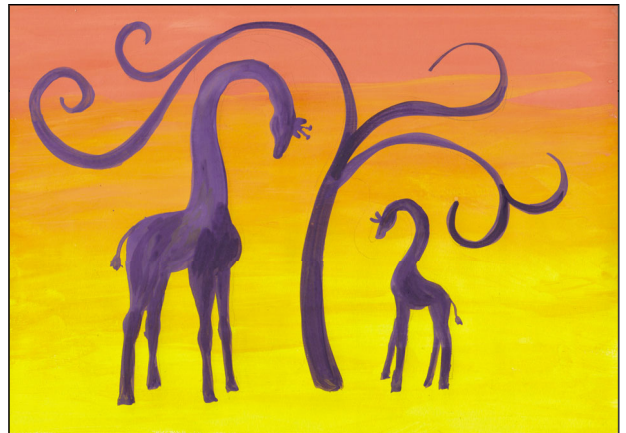
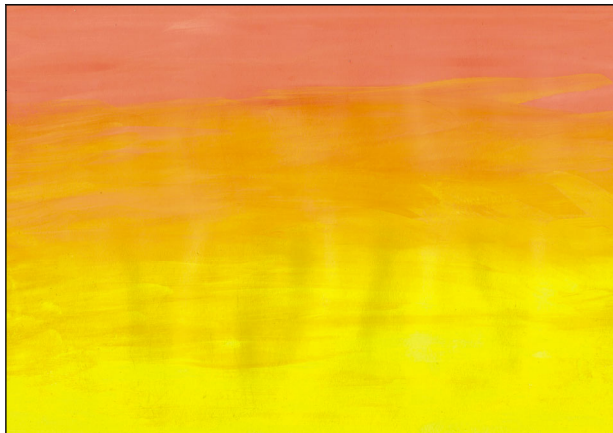
Розглянь картину і назви звірів, яких ти впізнаєш. Ці зображення тварин декоративні чи реалістичні? Пригадай, що означає стилізація. Що саме спрощується в стилізованому малюнку? Поясни на прикладі анімалістичної картини тінга-тінга.

Образотворча грамота

У кольоровому колі *контрастні кольори* розташовані навпроти один одного. Їх використання на картині підсилює яскравість зображення.

Намалюй африканських тварин і птахів у декоративній манері тінга-тінга (*гуаш*). Застосуй стилізацію.

Створи анімацію за мотивами мультфільму «Тінга-тінга». (Серія 16. «Чому в жирафи довга шия»).

27. МІСТО МАЙБУТНЬОГО

Мистецькі подорожі країнами світу збагатили уявлення Лясольки, Барвика і Мед-Арта про красу нашої планети. Повернувшись в Україну, вони почали фантазувати про мистецтво майбутнього.

Лясолька вважає, що в місті майбутнього всюди звучатиме «кольорова музика». Миготітимуть музичні фонтани, виконуючи світлокольорові симфонії. Такі, як у парку «Фантастична Софіївка».

Зранку звідусіль лунатимуть бадьорі марші. У магазинах та офісах, на вокзалах і в аеропортах люди стануть учасниками різноманітних музичних флешмобів. Діти змалечку будуть виступати з відомими співаками й інструменталістами-віртуозами.

 Діти на концертах симфонічного оркестру просто неба *André Rieu. Ігор Поклад*. Чарівна скрипка (Ніна Матвієнко, Анастасія Петрик – переможниця Євробачення).

Флешмоб – завчасно спланований масовий захід, де велика група людей несподівано виконує заздалегідь обумовлені дії.

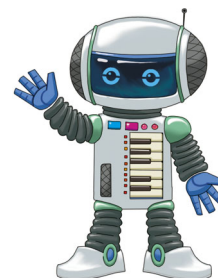
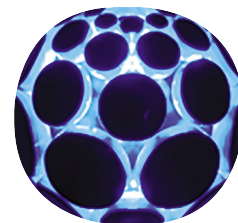
ТАНЕЦЬ ДРУЖБИ

Музика М. Баледи Вірші П. Карася

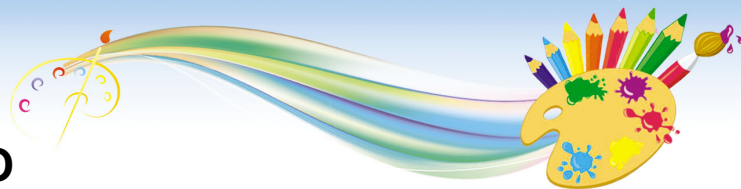
Помірно

Бі - лі, жов - ті, тем - но - шкі - рі - всі ми ща - стя
ко - ва - лі. Нас є - дна ве - ли - ка ві - ра
в мир і ща - стя на Зем - лі. Нас є - дна ве -
ли - ка ві - ра в мир і ща - стя на Зем - лі. Ува - ува

Мед-Арт порадив Лясольці включити до проекту міста майбутнього ігрові музичні автомати, комп'ютерні ігри, синтезатори й електронні інструменти, щоб усі діти мали змогу не тільки слухати музику, а й співати під караоке, імпровізувати нові темброві звучання.

Пофантазуй, які музичні інструменти придумують винахідники в майбутньому. За бажання намалюй «кольорову музику» фонтанів.

27. МІСТО МАЙБУТНЬОГО

Барвик назвав свій фантастичний проєкт «Гімн природі». Він мріяв про місто-сад, у якому будинки будуть екопірамідами, суцільно покритими деревами й квітами. Рослини висаджуватимуть на балконах, верандах і сходах уздовж стін, а на дахах створюватимуть затишні мініпарки. У таких висячих «небесних садах» (Sky gardens) люди мають жити в гармонії з природою, дихати чистим повітрям і насолоджуватися співом птахів.

Барвик не забув і про дитячі розваги. Він спланував численні ігрові майданчики: макет аквапарку з водоспадами й крутими гірками, дзеркального акваріума для екзотичних мешканців морів та океанів.

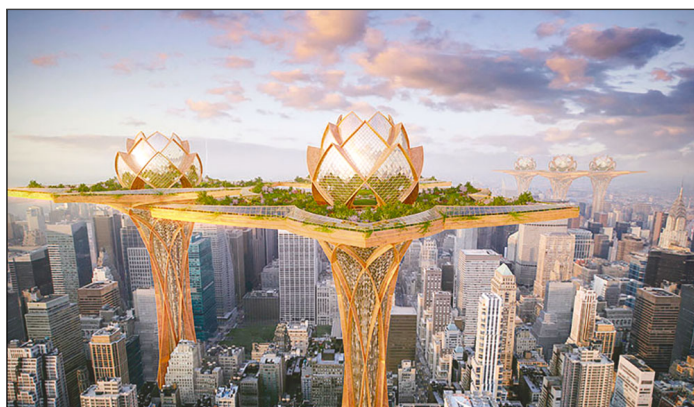
Макет – модель архітектурної споруди, її копія зменшених розмірів із різних матеріалів.

Слухаючи цікаві розповіді друзів, Мед-Арт вирішив поєднати музичний та екологічний проекти і створити уявне місто мрій на комп'ютері. Роботи за допомогою технологій і дизайну мали перетворити житло майбутнього на середовище для комфортного проживання.

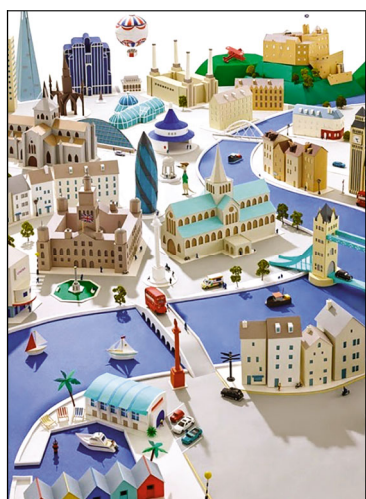

Колективний проєкт «Місто мрії».

Варіант 1 (група архітекторів). Розгляньте ілюстрації підручника (с. 62, 63), намалюйте місто вашої мрії (олівці, фломастери, фарби – на вибір).

Варіант 2 (група будівників). Створіть макет міста (техніка бріколаж, матеріал – коробки, пластикова тара, конструктор Лего, старі побутові речі тощо).

Під час канікул з допомогою батьків або інших близьких людей заверши свій проєкт на комп'ютері.

ПЕРЕВІР СВОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Завдання *Лясольки*

1. Які танці представлено на ілюстраціях?

2. Поясни, як ти розумієш слово «канон».

3. Для народів яких країн характерні ці музичні інструменти?

4. Уявно поєднай пазли. Які музичні характеристики притаманні цим музичним творам?

Завдання Барвіка

1. Назви види скульптури.

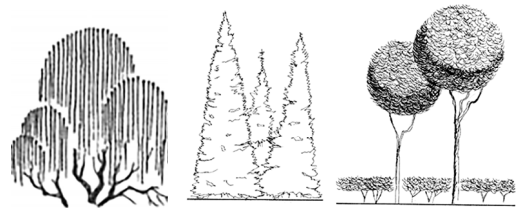

2. Поясни, як ти розумієш симетрію та асиметрію в мистецтві.

3. Назви види декоративного мистецтва на ілюстраціях.

4. Назви засоби виразності графіки, живопису, скульптури.

Завдання *Лясольки* і *Барвика*

1. Які «музичні» слова стосуються мистецтва хореографії?

баркарола

менуєт

тарантєла

2. Розклади слова у відповідні мистецькі скрині. Яке слово зайве?

3. Який з переглянутих мультфільмів присвячено музиці?

4. Зроби селфі. Разом із друзями за допомогою комп'ютерних програм створіть фотоколаж «Мої друзі».

СЛОВНИЧОК

Абетка *Лясольки*

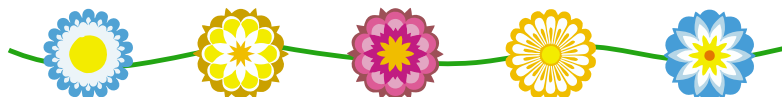
Кек-уо́к (у перекладі – «хода з пирогом») – танець афро-американців, який зазвичай виконували під акомпанемент банджо, гітари або мандоліни.

Менуе́т – старовинний французький танець, що походить від повільного народного хороводного танцю.

Оргáн – духовий клавішний музичний інструмент.

Сюї́та – музичний твір, що складається з кількох частин, поєднаних однією темою.

Абетка Барвіка

Кóмікс – послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь.

Листівки – різновид графіки. Вони належать до друкованої продукції.

Макёт – модель архітектурної споруди, її копія зменшених розмірів із різних матеріалів.

Піско́ва аніма́ція – створення з піску (солі, меленої кави тощо) зображень на прозорій поверхні, що підсвічується.

Порцеля́на – різновид кераміки білого кольору.

Рельє́ф – випукле скульптурне зображення на поверхні.

Статуётка – невелика скульптура, виконана з дерева, кістки, порцеляни, глини, каменю, металу або інших матеріалів.

Тéплі кольорí – червоний, жовтий, оранжевий і всі кольори, які можна утворити при змішуванні з цими кольорами.

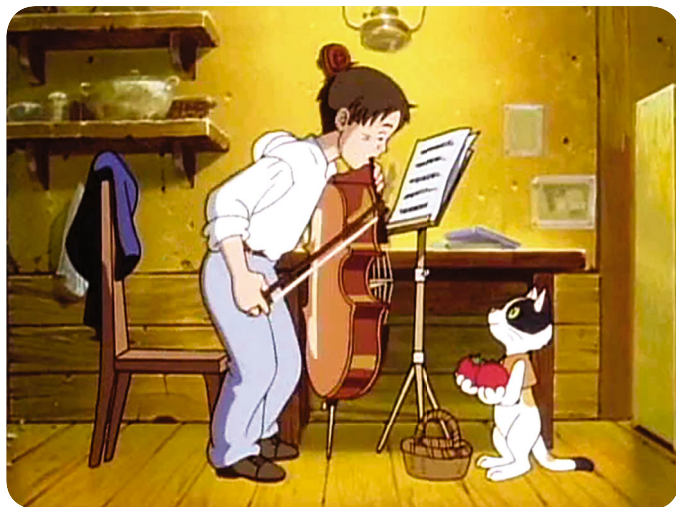
Холóдні кольорí – синій, блакитний, фіолетовий і всі кольори, які можна утворити при змішуванні з цими кольорами.

Абетка Лясольки та Барвика

Анімé – японські мультфільми.

Екранізація – відтворення творів літератури засобами кіно й телебачення.

Екскурсовóд – людина, яка проводить екскурсії на виставках.

Ікебана – мистецтво аранжування квітів.

Кóмікс – послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами (на «хмарках»), які створюють певну зв'язну розповідь.

Флешмóб – завчасно спланований масовий захід, де велика група людей несподівано виконує заздалегідь обумовлені дії.

Штрихі – у музиці – знаки, що вказують, як виконувати музику; в образотворчому мистецтві – лінії, що виконуються одним коротким рухом руки.

НОТНИЙ ДОДАТОК *

СНІГ

Музика та вірші *Д. Пташинської*

Від-шу-мі-ло лі-то смі-хом і піс-ня-ми, ще-бе-том пта-ши-ним,
го-мо-ном до-ріг... Дов-го о-сінь пла-ка-ла сі - ри-ми до-ща-ми,
а те-пер за вік-на-ми сніг. А те-пер за вік-на-ми сніг.

* Ноти подано для читання дорослими.

Приспів:

Білий сніг, не зникай, будь ласка,
Хай надія в душі зоріє,
Хай триває зимова казка
І збуваються світлі мрії. 2 р.

2. У краї далекі відлетіло літо
З клином журавлиним, наче уві сні.
За вікном холодним заметіль і вітер,
Та спокійно й тепло мені.

Приспів.

ПАСТУХ

Французька народна пісня

Помірно

Гра-є, гра-є пас-ту - шок, кли- че вів-ці на лу - жок.

Тіль-ки не-бо за-па-ла-є, візь-ме хлі-ба він та й гра-є:

«Ту-ру – ту-ру, та-ра - ра», –чу-ти з на - шо - го дво- ра.

2. Трави – срібні від роси,
Скрізь пташині голоси.
Соловейко сів на гілку,

В руки хлопчик взяв сопілку:
«Ту-ру, ту-ру, та-ра-ра,
Нам на луки вже пора».

ХЛОП-ХЛОП

f *Енергійно*

Хлоп, хлоп, ну-мо всі плес-ка - єм в до - ло - ні!
Туп, туп, ну-мо всі ту - па - єм но - га - ми!

The musical notation is in 2/4 time, starting with a treble clef and a key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes.

Раз, два, раз і два,
Робимо зарядку!
Грюк, грюк, нумо всі

Молоточком грюкнем!
Всі, всі, нумо всі
Хоровод водити!

ПРОМІНЧИК

Музика і вірші *Наталії Май*

Я со-няч-ний про-мін-чик в до-лонь-ки по-кла-ду, я со-няч-ний про-мін-чик до ла-ду до-ве-ду. Сві-ти, сві-ти, про-мін-чик, від-дай сво-є теп-ло, щоб хоч на мить теп-лі-ше у-сім, у-сім бу-ло! Щоб хоч на мить теп-лі - ше у - сім, у - сім бу - ло!

The musical notation is in 2/4 time, starting with a treble clef and a key signature of one flat. The melody consists of eighth and quarter notes. The lyrics are written below the notes. A 'Приспів' (Chorus) section is indicated above the second line of music.

2. Я і чужих, і рідних,
І всіх, кого люблю,
Промінчиком чарівним
Розраджу й звеселю. *Приспів.*

3. Якщо в моїх долоньках
Загасне раптом він,
Я в сонечка на небі
Візьму іще один. *Приспів.*

ТРЕБА МРІЯТИ ЗАВЖДИ

Музика *О. Янушкевич*

Вірші *Н. Погребняк*

Хай на ву-ли - ці мо - роз чи до - щі, тре-ба, щоб теп-ло бу-
ло у ду-ші. І тоді в похмурі дні, сі - рі дні ми спі - ва - є - мо піс -
ні. Тре-ба мрі- я-ти зав-жди в час у- да-чі, в час бі-ди, тре-ба
мрі- я- ти зав-жди, тре-ба мрі- я- ти зав- жди!

2. Хоч невдачі є у нас на путі,
Щастя більше в сотні раз у житті,
Лиш надію золоту не втрачай,
З нами пісню цю співай,
Ти співай, ти співай.

КУРЧАТКА

Музика Г. Гусейнлі Вірші Т. Муталібова, переклад М. Яскулка

Ціп, ціп, мо - ї кур-чат-ка, ціп, ціп, ціп, мо-ї ма-лят-ка, ви пух-нас-ті-
ї клу-боч-ки, ви май-бут-ні мо-ї квоч-ки. Тут в тра-ві гус-тій при-вільно
по-гу-ля-ти мож-на __ віль-но. Ой, мо-ї ви кур - чат-ка, ой, мо-ї
ви ма-лят-ка. Ой, мо-ї ви кур-чат-ка, ой, мо-ї ви ма-лят-ка.
Ви пух - нас - тень - кі клу - боч - ки!

ЗЕЛЕНЕ СЛОНЕНЯ

Музика І. Кириліна Вірші О. Вратарьова

На ос-тро-ві Ла-бем-ба, в за-то-ці Ба-ла-бем-ба жи-
ли собі звичайні співаючі сло-ни. Жи-ли со-бі, та й го-ді,
спі-ва-ли при на-ро-ді, а вран-ці при на-го-ді роз-
казували сни. Бемба лабемба, бемба лабемба, бемба лабемба ба!

Приспів

2. Прийшла зима на острів,
А там зима – це дощик,
Холодний довгий дощик,
Небесний водограй.

Але слонові сухо,
Бо два слонячі вуха –
Великі парасольки:
Накрійся і співай!

Приспів.

3. Набридло зимувати,
Під вухами співати,
Одна єдина думка
У кожного слона:

Коли ж це сонце вийде,
Коли ж нарешті прийде
Зелена і весела
Танцююча весна.

Приспів.

4. І сонечко заграло,
Веселка запалала,
Й на чисте поле вийшло
Зелене слоненя.

Чому ж це ти зелене?
Навіщо ти зелене?
Для чого ти зелене?
Тому що я – весна!!!

Приспів.

КАЗКОВИЙ СВІТ

Музика М. Ведмедері

Вірші Н. Бонь

Не поспішаючи

У каз-ці ви-гад-ка жи-ве і щи-ра прав - да, в ній пов - но

при -стра стей, не-зві- да-них до- ріг, ве-се-лки

квіт-нуть в ній, іск-рять - ся зо - ре- па - ди, щоб ди-ву-

Приспів:

ва-тись ни-ми ко-жен зміг. Каз-ко-вий світ, каз-ко-вий
світ, у - я - ви злет і мрій по- літ. Зав-жди ща-сли-ва у каз-
ках в кін - ці роз - в'яз - ка.

2. У казці давній є жива вода в криниці,
Струмує мудрості там вічне джерело,
Повірю знову я, що чарівна жар-птиця
Розправить осяйне своє крило.

Приспів:
Казковий світ, казковий світ,
Він береже людей від бід,
І бути добрими усіх
Навчає казка.

ДИТЯЧИЙ ДЖАЗ

Музика І. Хрисаніді

Ди-тя-чий джаз – це су-пер-клас! Ді-тям до впо-до-би віч-ний джаз.
Флей-ти і тром-бо-ни, тру-би, сак-со-фон і кон-тра-бас.

- О, є!
2. Наші танці і пісні
В ритмі джазу дуже голосні,

Це тому, що діти,
Це тому, що діти люблять джаз.

Приспів:

Нам без джазу настрою нема,
Бо пісні веселі, нашу дружбу
Джаз нестримний радістю єдна.
Діти до веселих танців прагнуть.
Та співати мріє і сопрано і альт.
Так, як Луї Армстронг,
Так, як Луї Армстронг,
Так, як Елла Фіцджеральд.
Діти і джаз, в радісний час,
Луна сьогодні наша музика, музика.
Діти і джаз – щастя для нас,
Діти дуже люблять джаз.

3. Буде літо чи зима,
Дощовита осінь – все дарма!
Погода чи негода,
А нам слухна нагода, з нами джаз.
О, є!
Буги-вуги і чарльстон,
Рубма, босса-нова, рок-енд-рол.
Ритм дає ударник,
Барабан гуркоче знов і знов.

Приспів.

ЧУНГА-ЧАНГА

Музика В. Шаїнського Вірші М. Демків

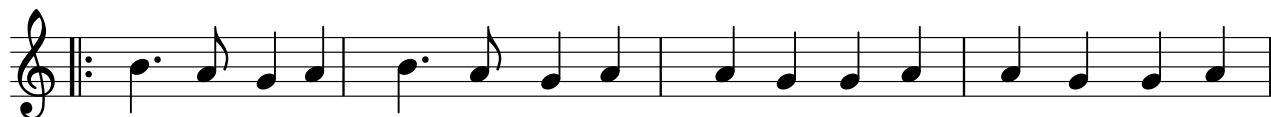
У да - ле - кій Аф - ри - ці жар - кій, там, де ві - є,

ві - є су - хо - вій. Там є шко-ла див-на для ма-лят,

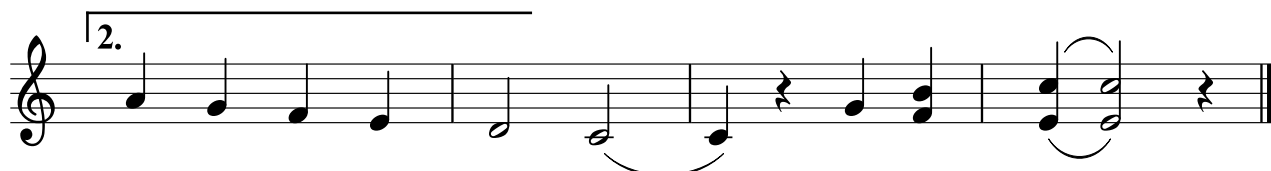
Для ді-тей й до-пит-ли-вих зві - рят. Див-на

шко-ла, од-но-річ-ка, де о - зе - ра зрід-ка й річ-ки. Де о -
ма - ти-ка, чи-тан-ня, і пись - мо, і ма-лю - ван-ня, ой ве -

зе - ра зрід-ка й річ - ки. Чун - га - чан - га! Ма-те-
се - ле там нав -

чан - ня! Чун - га - чан - га! Чун - га - чан-га!

2. Ми предмети любимо усі,
Та найбільше музику й пісні.
Міс Мелоді завжди нам співа,
Приєднайтесь — вивчіть лиш слова!

Приспів:

Крокодили і єноти – всі вивчають в школі ноти,
Всі співають і танцюють, чунга-чанга.
Слоненя в зеленій майці деренчить на балалайці
І керує всім оркестром, чунга-чанга.

ТАНЕЦЬ ДРУЖБИ

Музика М. Баледи Вірші П. Карася

Помірно

Бі - лі, жов - ті, тем - но - шкі - рі - всі ми щас - тя ко - ва - лі.
Нас є - дна ве - ли - ка ві - ра в мир і ща - стя на Зем - лі.
Нас є - дна ве - ли - ка ві - ра в мир і ща - стя на Зем - лі.
Ува - ува па - ба - да - на па - па - па - ба па - на - на па - па - да - на
да - на - да - на па - ба - да па - па - па - па - па!

2. Знаємось по інтернету,
Зустрічаємся, бува.

Нас єдна одна планета,
Ця колиска світова.

3. Марно сил своїх
не тратим,
А вчимося повсякчас.

Бути чесним та багатим
Учать кожного із нас.

4. Лиш багатство не у грошах,
Не у пишності речей,
А в серцях, ділах

хороших
Для усіх земних людей.

ЗМІСТ

2. Подорожі країнами та континентами

4	13. Подорож до Німеччини та Австрії	6
8	14. Подорож до Німеччини та Австрії (<i>продовження</i>)	10
12	15. Франція та Англія – країни палаців, театрів, музеїв	14
16	16. Франція та Англія – країни палаців, театрів, музеїв (<i>продовження</i>)	18
20	17. Мандрівка до сонячної Італії та Іспанії	22
24	18. Мандрівка до сонячної Італії та Іспанії (<i>продовження</i>)	26
28	19. Скандинавія – суворий і загадковий край	30
32	20. Скандинавія – суворий і загадковий край (<i>продовження</i>)	34
36	21. Мистецькі візерунки з теплих країв	38
40	22. Мистецькі візерунки з теплих країв (<i>продовження</i>)	42
44	23. Східні мотиви	46
48	24. Східні мотиви (<i>продовження</i>)	50
52	25. Ритми й кольори Америки та Африки	54
56	26. Ритми й кольори Америки та Африки (<i>продовження</i>)	58
60	27. Місто майбутнього	62
	<i>Перевір свої досягнення</i>	64
	<i>Словничок</i>	67
	<i>Нотний додаток</i>	70

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для осіб з особливими освітніми потребами (Н 54.1 – Н 54.2)

4 клас

(у 2-х частинах)

Частина 2

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

У підручнику використано ілюстративний матеріал з відкритих джерел інтернету, зокрема сайтів *vecteezy.com*, *depositphotos.com*. Усі матеріали в підручнику використано з навчальною метою відповідно до законодавства України про авторське право і суміжні права.

У підручнику використано репродукції творів та ілюстрації:

С. 4. Порцелянова статуетка «Родинний концерт»; с. 6. Годинникова вежа (Глокеншпиль), м. Мюнхен (Німеччина); с. 8. *В. Горанов* «Віденський вальс»; с. 10. Статуетка королівського білого коня – символ Відня. Австрійська порцеляна; с. 12. Невідомий автор «Менует»; с. 13. Порцелянова статуетка «Менует»; с. 16. *David Hohn*. Ілюстрація до книжки К. С. Льюїса «Лев, чаклунка і платяна шафа»; с. 20. *О. Турчин* «Венеційські маріонетки»; с. 21. *А. Ромаков* «Танцівниця тарантели»; с. 26. *П. Даєні* «Іспанська танцівниця», *С. Залмансон* «Фламенко»; с. 28. *Н. Гольц* «Чарівник Оле Лукое»; с. 32. *Ета Малуайка*; с. 34. *О. Янссон* «Ми прийшли з миром», *Х. аф Клінт*; с. 36. *Н. Чакветадзе* «Хор»; с. 38. *Ц. Шагинян*, *З. Мартіашвілі* «Щаслива родина»; с. 53. *У. Монт* «Хлопчик, що грає на банджо»; с. 58. Живопис тінгатінга; с. 63. *Ц. Тошков* «Проект міста майбутнього, *Р. Маккол* «Місто майбутнього».

Відповідальна за випуск *Марія Москаленко*

Редактор *Алла Кравченко*

Макет, художнє оформлення, підготовка ілюстрацій до друку *Юлії Куш*

Обкладинка *Світлани Железняк*

Комп'ютерна верстка *Лариси Кулагіної*

Педагогічні малюнки *Оксани Колотило*

Коректор *Лариса Леуська*

Формат 84×108/16. Ум. друк. арк. 8,4. Обл.-вид. арк. 6,22.

Тираж 2267 пр. Вид. № 2243. Зам. № 21-07-0603.

Видавництво «Генеца», вул. Тимошенка, 2-л, м. Київ, 04212.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 5088 від 27.04.2016.

Віддруковано у ТОВ «ПЕТ», вул. Максиміліанівська, 17, м. Харків, 61024.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 6847 від 19.07.2019.

Право для безоплатного розміщення підручника в мережі Інтернет має

Міністерство освіти і науки України <http://mon.gov.ua/> та Інститут модернізації змісту освіти <https://imzo.gov.ua>